

EVANG. EGYZHÁZ ÉS ISKOLA.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 12 kor.
Fél évre . . . 6 „
Negyedévre . . . 3 „
Egy szám ára 24 fill.

Felelős szerkesztő és kiadó:

V E R E S J Ó Z S E F.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 16 kor.
Fél oldal . . . 8 „
Negyed oldal . . . 4 „
Nyolczad oldal . . . 2 „

Az állami népiskolai gondnokságok számára kiadott utasítás egyházi szempontokból.

Helyesen van-e megválasztva a szempont, midőn a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 1901 május hó 21-én 32055. számú rendeletével az állami elemi népiskolák tanítói, illetve igazgatótanítói számára, az 1868. XXXVIII. és 1876. XXVIII. törvénycikkek végrehajtása tárgyában kiadott utasítást hitfelekezeti szempontokból kívánom méltatni? Hisz az állam felekezetenélküli!

Ezt hallani sokszor; elvi kijelentések szerint tán úgy is van, de a gyakorlatban, tényleg még mindig létezik egy nagy vagyoni előnyökkel felruházott, sok egyéb előnyökkel is kitüntetett állami vallás, egy hatalmas egyház, mely sokszor törvényeinkben, hivatalos okmányokban, hatósági és egyéb nyilvános tárgyalások alkalmával is kizárólag csak egyháznak nevezetik, míg a többi törvényesen bevett tekintélyes vallási testületek csak „hitfelekezeti!“ Hisz az állami elemi népiskoláknak hitfelekezeti jellege nincs, azokat az állam közadókból állítja fel s tartja fenn, a polgárok hitfelekezeti hovatartozásukra való tekintet nélkül fizetik az 5% iskolai adót és ennek megfelelően minden rangú s vallású iskolakötelesek látogathatják az iskolákat, hogy az iskolai padokban egymás mellett ülve, a játszótérekken egymással játszva, egymással megbarátkozzanak és utóbb is az élet mezején mint jó barátok békében éljenek egymás mellett! Hisz a tanítókat az állami iskolákhoz a miniszter nevezi ki tekintet nélkül azoknak vallására, olykor olyanokat is, kik saját egyházuk bizodalalmát elvesztették!

A vallástan a rendes tanórákon kívül az egyházak által taníttatik, az állami tanító által csak az egyházi hatóság külön megbízásából, külön

dijért. És a többi! Hát megengedem, hogy csak véletlenség volt, csak az evang. folyamodók hiányában történt vala, de tény volt, hogy midőn 8—10 évvel ezelőtt utána tudakozódtam, itt Vas megyében a muraszombati járásban, ott a hol állami vagy községi két tanító iskola létezett — az egy tanítóról nem is szólva — és a lakosság többsége róm. kath., ott nem volt reá eset, hogy az egyik tanító a kisebbség vallását követte volna, ellenben azon egy-két helyen, a hol a lakosság kisebbsége róm. kath., ott kivétel nélkül — de helyesen — az egyik tanító a kisebbség egyházához tartozott. És ez nekünk sok nehézséget okozott és okoz a hit- és erkölcs tanításának el látásában Ujabb időkben két helyen „véletlenül“ a többségben levő evang. egyház buzgó hívét neveztek ki tanítónak, de egyik helyen az evang. egyház megfizette ennek dúsán az árát.

Baj volna, ha az állami iskolák ügyének rendezésekor a hitfelekezeti tekintetek, vagy a mi ezen esetben alig volna elkerülhető tán egy hitfelekezetenek érdekei volnának túlnyomó befolyással, mert az állam felekezetenélküli, de baj volna az is, szinte lehetetlen az is, hogy a hitfelekezeti tekintetek egészen figyelmen kívül hagyassanak, mert az adófizető polgárok zöme valamelyik hitfelekezethez tartozik és gyermekeit saját egyháza számára akarja nevelni, neveltetni, az állami iskolák felállítása ezen polgárainak és gyermekeiknek érdekében történik és a hit- és erkölcs tan a népiskolai tantárgyak közt fontos helyet foglal el, — az állam érdekében is fontos helyet! Hazánkban mindenki szabadon vallhat és követhet bármely hitet vagy vallást és azt az ország törvényeinek, valamint a közérkölciség kívánalmainak korlátai közt külsőképen is kifejezheti s gyakorolhatja. A házassulandók az 1894. XXXII. t. c. 1. §-a értelmében abban is megegyezhetnek, hogy

gyermekük valamennyien az általuk megjelölt bármely bevett vagy törvényesen elismert vallásban neveltesse. A gyermekek azonban, kiknek akár mind a két, akár csak az egyik szülője a bevett vagy törvényesen elismert vallásfelekezethez egyikéhez sem tartozik, valamely bevett vagy törvényesen elismert vallásban nevelendő. E hazában törvényesen bevett minden vallásfelekezetre nézve különbség nélkül tökéletes egyenlőség és viszonyosság állapított meg 1848-ban törvényhozásilag és elrendeltetett, hogy minden bevett vallásfelekezet egyházi s iskolai szükségéi közladi költségek által fedeztessenek. Mindezek alapján igen is van helye, van törvényes alapja annak, hogy megfigyelésünk tárgyává tesszük a vallás- és közoktatási m. kir. miniszternek idézett utasítását egyházi szempontokból, és hogy mérlegeljük, vajjon ezen utasításokban megadatott-e minden, a mit az egyházak joggal várhatnak és a mi célszerű, a mi méltányos?

Maholnap ugyan már egy éve lesz, hogy a vallás- és közoktatási m. kir. miniszter a szó alatt levő utasítást kibocsátotta, hogy mégis csak most teszem, tehetem szóvá, ennek oka abban rejlik, hogy ezen utasítás, mely sem a vallás- és közoktatásügyi miniszterium által kiadott „néptanítók lapjában, sem az ugyanazon miniszterium által kiadott „Hivatalos közlönyben” meg nem jelent, csak most került szemem elé a m. kir. belügyminiszterium által kiadott „Rendeleték Tárának” 1901. évi IX. füzetében. Szolgáljon ez a késedelemnek mentségére, érdekét a tárgy maga talán a késedelem által nem vesztette el.

Elmondom először, a mi hitfelekezeti szempontokból mondani valóm van, az állami elemi népiskolák felállításának és fenntartásának költségeihez való hozzájárulásról. Az állami elemi népiskolának felállítása s fenntartása természetesen költséggel jár, melyet azonban nem egyedül az állam, mint jogi személy visel m. kir. adóhivatala által. Igénybe veszi azoknak hozzájárulását is, kiknek első sorban tesz üdvös szolgálatot az iskola. Lássuk ezen hozzájárulásra nézve mit rendel a törvény és mit tartalmaz a törvény végrehajtására kiadott miniszteri utasítás. Az 1868. évi XXXVIII. t. c. 80. szakasza azt mondja: „a közoktatási miniszternek jogában és tisztségében áll, bárhol, ha szükségesnek látja, tisztán állam költségen a helyi körülmények által igényelt népoktatási tanintézeteket állítani, melyek a

23—78. §-ban megszabott módon szervezendők”. Az idézett §-ból kiemelendő a 36. § és 42. §. A 36. §. azt mondja: „azon községi tagok és birtokosok, kik a jelen törvényben kijelölt községeknek megfelelő hitfelekezeti iskolát tartanak fenn, csak annyiban köteleztetnek a községi (és az idézett 80. §-ból következik, hogy szinte az állami) iskola fenntartásához járulni, a mennyiben azon összeg, a melylyel saját hitfelekezeti iskolájuk fenntartásához pénzben vagy terményekben járulnak, egyenes adók öt százalékát nem meríti ki.” A 42. §. szóról-szóra így van: „az iskola-épületek és tanítólak építése s fenntartása is a községet illeti.”

És mit tartalmaz a törvény végrehajtása tárgyában kiadott miniszteri utasítás? A miniszter az állami népoktatási tanintézetek számára már régebben (1876/20311) is adott ki utasítást a gondnokságok számára az 1868. XXXVIII. és az 1876. XXVIII. törvénycikkek végrehajtása tárgyában. Ennek az utasításnak újabb javított kiadása éppen az 1901. évi 32055. számú rendelettel kiadott utasítás. Mi a különbség a kettőnek vonatkozó intézkedései közt, mi az eltérés az idézett törvény és az idézett két utasítás között? A régebbi utasítás 5. §-a azt mondja: az állami iskola elhelyezésére szükséges épületeket, az iskolai kertnek és tornahelyiségnek való tért, esetleg épületet a tanfelügyelő közbejöttével az illető községtől kieszakozli, átveszi és az állam nevére telekkönyvezteti.” Itt csak a község van megemlítve, mint a mely az állami iskolára szükséges épületeket stb előállítani köteles.

De már a 26. §-ban az foglaltatik, hogy az állami iskola vagyona, nevezetesen a fekvő birtok az állami iskolára a községi vagy felekezeti iskolából átalakult iskoláról szállhat. És az állami iskola gondnoksága az állami iskola felállítása idején az állami iskola részére megszereshető minden vagyont a községi, esetleg a felekezeti előjáráságtól átvesz.” (27. §.) — Az új utasítás 11. §-a szerint az iskolai belső telekről rendszerint vagy a község és a kir. kincstár, vagy a község és a hitközségek között kötött szerződések értelmében a község, illetve a hitközség köteles gondoskodni Itt tehát a kötelezettség, esetleg a hitközségre is kiterjesztetik, ha a hitfelekezeti iskola megszűnik, mivel az az állami elemi iskola által állami szempontból feleslegessé vált. Sőt ha az állami elemi iskolai

épületen hiányok, rongálódások fordulnának elő, a mennyiben az állami elemi iskolai épületek állandó jó karban tartására a község vagy hitközség vagy más érdekeltség volna köteles, a hiányok pótlása végett az állami elemi iskolai gondnokság az előjárósághoz vagy a hitközséghez fordul, ez az eljárás követendő az iskolai bútoroknak és felszerelési tárgyakra kijavítása, pótlása, az új tantermek bebútorozásánál is" (11. §. 6. és 8. bekezdés.) Az állami elemi iskola fenntartásához a hitközségek fenntartási járulékokkal is kötelesek lehetnek évről-évre hozzájárulni készpénzben (16. §. c.) az 5%-os iskolai pótdadón felül Min alaphatnak ezen járulékok? Csakis az állami elemi iskola felállítása, szervezése alkalmával kötött szerződésen, a mint hogy ezt miniszteri utasítás 11. §. 4. bekezdés 16. §. c) is ily szerződészerű viszonyra alapítja.

Ily terhes szerződést, ily új terhek kivetésével, a terhek kivetési kulcsának megváltoztatásával, birtok eladással, illetve birtok átadással, új építkezésekkel járhat, a gyülekezetek csakis az egyházmegyei közgyűlésnek jóváhagyásával köthetnek (E. A. 44. §. f) pont.) Az egyházi vagyont a felsőbb egyházi hatóság beleegyezése nélkül tulajdonjogilag másra átruházni nem szabad. Az egyházi vagyonnak az egyház tulajdonául kell megmaradnia és jövedelmének kizárólag az ág. h. ev. egyház céljaira kell fordíttatnia abban az esetben is, ha azon intézetek, illetőleg célok, melyeknek javára addig jövedelme fordíttatott, a magyarországi ág. h. ev. egyház kötelékén kívül álló tényező rendelkezése alá kerülnek (E. A. 233. §.) Ugyde ezt gyülekezeteink vezetőségei sokszor nem tudják, az állami közegek nem mindenkor méltatják figyelmükre, Tudok reá esetet, midőn egy fiókegyház hívei azon kijelentéssel, hogy a tanítói földek az ő tulajdonukat képezik, mivel a tagosításkor ők: a közbirtokosság, a magukéból adták, ezen földeket a községi iskolára a gyülekezeti elnökség hire-tudta nélkül, nem is egyházi közgyűlés határozatából tulajdonjogilag átadták, a község azokat rövid úton átvette, a telekkönyvi hatóság a községi iskola javára átkebelezte és az egyházmegyei hatóság csak évek múltán tudta meg, hogy abban a fiókközségben tanítói földeink voltak, de most már nincsen. A róm. kath. hívek ebbeli szerződésénél a püspök jóváhagyása kikötöttest!

A községi iskolából nem lett semmi, a föl-

dek haszonélvezetét a megyei közigazgatási bizottság az anyagyülekezetheli tanítónak ítélte oda, a ki ezen élvezetben az előtt se volt, azután se volt és nem is kereste. De lett idővel a községi iskola helyett állami iskola és ennek tulajdonába ment át a felekezeti, azaz hogy most immár községi birtok. Tudok reá esetet, hogy egy fiókegyház átadott valami belsőséget és épületet a kincstárnak állami iskola céljára. Az iskola felépült, de a belsőségnek, melyen az iskola állott, telekkönyv átíratása nehézségekbe ütközött, mivel az egyházmegye engedélye kieszközölhető nem volt. Elvégre is a miniszterium az egyházi hatóság útján tudomásul s mihez tartás végett értesítette a gyülekezetet, hogy már vagy egy félév óta hitfelekezeti iskolája, hitfelekezeti tanítója, tanítói lakása van, de van 1300 frtos kamatnélküli adóssága is, melyet 5, utóbbi módosítás szerint 10 évi egyenlő részletekben törleszteni tartozik! Az újabb időkben ilyen csoda dolgok nem történnek, mert az egyház a zsinati törvények alapján jobban nyilván tartja az egyházi vagyont. De a kormány most is erősen ragaszkodik ahhoz, hogy állami iskola felállításakor a hitfelekezetek az iskolai vagyont átadják. A hitfelekezeteknek nem állhat érdekében, hogy ott, a hol hitfelekezeti iskolának felállítása s fenntartása sem a jelenben, sem a jövőben még államsegélylyel vagy közalapi, gyámintézeti segélylyel sem mutatkozik lehetségesnek, az állami iskola felállítása elé akadályokat gördítsenek. De legyenek résen az egyházi hatóságok, hogy, midőn egyházi vagyont az ő beleegyezéseikkel tulajdonjogilag másra átruházni az egyháznak jól felfogott érdekében multhatatlanul szükséges, ennek a vagyonnak jövedelme kizárólag a hitfelekezet céljaira fordíttassék, akár akkép, hogy szerződésileg biztosíttassék a hit és erkölcstanbeli oktatás díja, akár akkép, hogy az alkalmazandó állami tanító csakis a szerződő hitfelekezet híve lehessen, (a mint hogy sokszor olvashatni ilyenén tartalmu pályázatokat.)

Az állami iskola évi jövedelmének tényleges alkatrésze az 5%-os iskolai pótdadó. Ennek pontos megállapíthatása céljából a község állami egyenes adóját feltüntető kir. adóhivatali kimutató csatolandó. Ezt rendeli az utasítás 16. §-ának d) pontja. Mivel azonban azon községi tagok és birtokosok, kik a törvényben kijelölt kellekeknek megtevelő hitfelekezeti iskolát tartanak fenn, csak annyiban köteleztetnek az állami iskola fenntartásához járulni, a mennyiben azon összeg, mely-

lyel saját hitfelekezeti iskolájok fenntartásához pénzben vagy terményekben járulnak, egyenes adóik öt százalékát nem meríti ki: azért az újabb miniszteri utasítás azt a rendelkezést is magában foglalja, hogy ha a községben felekezeti iskola, esetleg iskolák is volnának, az illető hitfelekezet tagjainak állami egyenes adóját külön feltüntető kimutatás, valamint a hitközségnek iskolája fenntartására fordított összeg is mindenkor bejelentendő (Népokt. törvény 36 §-a.) A népokt. törvény 36. §-ának idézése az újabb utasításban világosan megmutatja a célt, mely miatt annak a bejelentésnek történnie kell, t. i., hogy a hitfelekezeti iskolát fenntartó egyházhivek az állami iskola céljaira törvényellenesen meg ne adóztassanak. Eddig is ez volt szokásban, de a régebbi utasításban nem találtam erre vonatkozó világos szakaszt.

Az újabb utasítás határozott javítás, haladás a hitfelekezetek érdekében! A népoktatási törvény 51. §-a értelmében a szegény gyermekek az állami iskolákban is tandíjmentességre, vagy tandíjengedésre tarthatnak igényt. Az erre vonatkozó eljárás a beiratások után foganatosítandó és abban áll, hogy a gondnokság a szegény gyermekek névjegyzékét, — a fizetendő és az elengedendő tandíj mennyiségének megjelölésével és a községi előjáróság által kiállítandó együttes szegénységi bizonyítvánnyal felszerelve, a kir. tanfelügyelőhez betherjeszti, a ki ezen ügyet saját hatáskörében elintézi (utasítás 20. §.) Javítás, haladás mutatkozik e tekintetben is. A régebbi utasítás a tandíjengedését nemcsak a szülők által beszerzendő községi bizonyítvány felmutatásához, hanem a népoktatási törvény 51. §-a ellenére a szorgalomhoz és jó magaviselethez a tanító vagy a tanítói testület meghallgatásához is köötötte (régí Utasítás 23. §.) A hitfelekezeti hovatartozás feltételéhez a tandíj elengedés kötve nincs, nem is volt. Helyesen!

Az egyházak szempontjából kérdés a hitoktatás és vallásos nevelés kérdése és mondjuk csak ki egyenesen a hitoktatói díjazás kérdése az állami iskolákban. Különösen nehéz, ennek a kérdésnek megoldása az evangélikus egyház szempontjából. Mert ez az egyház nem bír az állam bőkezűségéből állami javakat és az alkalmazható hitoktatók rendszerint nagyon távol esnek az állami iskolától, melybe csak költséges fuvarok és idővesztezés mellett szállhatnak ki. Mert, a hol egyházhi-

veink az evang. iskolához közel laknak, ott az állami iskolát nem szokták igénybe venni.

A népoktatási törvény a hit- és erkölcsant. úgy a mindennapi, mint az ismétlő elemi iskolában köteles tantárgynak minősíti. És röviden csak annyit rendel ezen oktatásra nézve, hogy „híveik hit- és erkölcsant. oktatásáról az illető hitfelekezetek tartoznak gondoskodni. E vallásoktatásnak a közös iskolai órákon kívül és szintén nyilvánosan kell tartatni,“ (népoktatási törvény 55. §., 57. §.) A törvény ezen rendelkezésének végrehajtása tárgyában kiadott régebbi utasítás még szűkebb szava volt magánál a törvélynél. Egyetlen egy pontot talállok abban t. i. a 34. §. 6. ik pontját, mely szerint a gondnokság „az illető hitfelekezeti lelkészeket a hit- és erkölcsant. tanítására felszólítja.“

Az újabb utasítás e tárgyról már részletebben intézkedik. A népoktatási törvény 55. §-ában megszabott, kötelezett elemi iskolai tantárgyak közül kivételes esetekben csak az éneklés . . . alól lehet felmentésnek helye, hatósági orvos bélyegmentes bizonyítványa alapján a tanító javaslatára a gondnokság adja meg A hit- és erkölcsant. tanulása alól az állami elemi népiskolában semmiféle ürügy alatt senki föl nem menthető, minthogy ezen tantárgy a népoktatási törvény értelmében kötelezett tantárgy. A hitoktatásnál a gyermekek vallásáról szóló 1898. évi XXXII. rendelkezései pontosan megtartandók. Hivatkozik itt az utasítás a X. számú mellékletre, mely azonban a Rendeleték Tárához nincs mellékelve. A hit- és erkölcsant. órákról való elmaradás szintén mulasztásnak minősítették és a mennyiben elfogadható okkal nem igazoltatott, mint igazolatlan mulasztás az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 4. §-a értelmében kimutatandó és bírságolandó. Egy hittani óra elmulasztása egy félnapi mulasztásnak veendő. A hit- és erkölcsant. órák mulasztóit a hitoktató pontosan vezesse és kimutassa, és azokat minden hó 15-én és utolsó napján beszolgáltassa. Mely vallásant. könyveket lehessen használni, azt az illető egyházi főhatóságok állapítják meg. Végül a hit- és erkölcsant. is nyilvános zárvizsgának tárgya, mint a többi tantárgyak. E vizsgálatnak a többi tárgyak vizsgálatát lehetőleg meg kell előznie. A vizsgálat módját az illető felekezeti hatóság állapítja meg. A gondnokság arra meghívandó, az osztálytanítónak kötelessége azon jelen lenni: (újabb utasítás 46. §., 81. §., 83. §., 90. §., 95. §., 103. §., 104. §.) Mindezek nagyon szép dol-

gok és ellenök kifogást tenni nem lehet. Hanem ki végezze a hitoktatást? Mi legyen a díja és honnan kapja azt?

(Folyt. köv.)

Ének

Kossuth Lajos születésének százados fordulójára.

1902. szeptember 19.

Irta: SÁNTHA KÁROLY.

Dallam: Mint a szép hives patakra.

Szállj imádság, zendülj ének,
Üljünk öröm-ünnepet:
Hű vezérünk ezredévnék
Ma száz éve született.
Hála néked Istenünk,
Ki úgy adtad őt nekünk,
Hogy bölcsőjét csókolgassák
Honszeretet és szabadság.

Mint Mózes rég, az ígéret
Szent földjére vezetett;
Ámde maga — gyötrő élet —
Oda be nem mehetett.
Nébó halmán állt magán:
Az aggkor magaslatán;
Az egész hont átölelte,
S benne csak szűk sirját lelte.

De sirja lett a Dicsőnek
Itt minden szív, mely magyar;
Évek mennek, évek jönnek,
Mindent feledés takar:
Ó él! „Hogyha meghalok,
Akkor én föltámadok!”
Jós-szava a bujdosónak
Megbizonyult szép valónak.

Nem halt Ő meg. Nincs elveszve:
Hogy meghalt, föltámadott!
Lángol, gyújt és él az eszme,
Melyért küzdött s fáradott.
Ki „török, de nem hajol,”
Zúg az égből s föld alól:
Fel, magyar nép, a hazáért,
Drágán szerzett igazáért!

Millióknak egy imáját
Halld meg nepek Istene:
Áldd meg magyarok hazáját,
Csendben, vészben légy vele!
Parancsolja szent szavad:
Legyen boldog, nagy, szabad,
S késő unokáink vére
Buzduljon Kossuth nevére!

BELFÖLD.

Kérelem. Tisztelettel kérjük mindazokat, a kik az e. e. e. gyámintézetnek és Luther-társaságnak f. évi szeptember 13-án és 14-én tartandó ünnepélyes közgyűlésén Kőszegre jönni szándékoznak: kegyeskedjenek legkésőbb f. évi szeptember 5-ig alulírottánál írásban jelentkezni, hogy t. vendégeink elszállásolásáról kellő időben és módon gondoskodhassunk.

Kőszegi ág. hitv. ev. lelkészi hivatal (Pröhle Henrik ev. lelkész.)

A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület közgyűlése. A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület ez idei közgyűlését aug. hó 19—22. napjain Szentiványi Árpád felügyelő és Zelenka Pál elnöklelte alatt Miskolc városában tartotta. A közgyűlést megelőzőleg a nyugdíjintézeti, közigazgatási, tanügyi, számvevőszéki, Baldácsy- és gyámintézeti bizottságok ülészetek. A gyámintézeti istentiszteleten Ujágh Károly merényi lelkész szónokolt, ki a gyámintézetet „egyházunk szellemi bányászatának” mondotta. A Fischer Miklós elnöklelte alatt tartott fő- és középiskolai tanárértekezleten az 1894. évi XXVII-ik t.-c. revisiója, a theol. tanárok országos nyugdíja, a tankönyvek egyöntetősége, az iskolai orvosi intézmény és az egészségtan tanítása, a tanárok vasúti kedvezménye és egyéb kérdések tárgyalattak. A theol. tanárok országos nyugdíjügyének szorgalmazására a soproni és pozsonyi theol. tanárok is felhivatnak. A játék-délutánok és tornaversenyekről igen szakszerű és reformokban gazdag előadást tartott Bruckner Károly késmárki igazgató.

Az ez idei közgyűlésnek különös érdeket kölcsönzött az a körülmény, hogy az 1848. XX-ik t.-c. végrehajtásáról úgy a felügyelő, mint a püspök nyilatkozott. Szentiványi Árpád elnöki megnyitójában róla a következőket mondotta:

„A mult tavaszon egy mozgalom indult meg az 1848. évi XX. t.-c. életbeléptetése céljából — szerintem időszerűtlen. Mert mikor az ország oly nagy fontosságú életkérdés előtt áll, mint a kiegyezés kérdése, akkor a széthúzásra alkalmas ilyen ügyeket előtérbe hozni nem tanácsos. De mert előttünk állott a mozgalom, számolni kellett vele. A közoktatási tárcza tárgyalásánál én is felszólaltam. Kértem a kormányt, hogy vagy egyszersmindenkorra adjon a protestánsoknak megfelelő tőkeösszeget, melynek kamataiból szükségleteinket fedezhetjük, vagy ha ez jelenleg nem lenne lehetséges, az esetben évenkénti nagyobb dotációt biztosítson számunkra törvényhozásilag. Ez, a mint köztudomású, meg is lett ígérve s garanciát mernek vállalni, hogy meg is lesz. Ez tehát határozott eredmény. Mégis mert bizonyos embereknek politikai cirkulusait megzavartam, mindenféle támadásnak voltam kitéve.

E támadások közt a legkevesebb és a leg-
alaptalanabb az, mintha én az 1848 évi XX. t.-c.
végrehajtását megakadályozni tartom volna avagy
akarnám. Tartózkodás nélkül kijelen-
tem, hogy én az 1848 évi XX. t.-c-ikket
egyházunk létét biztosító alaptörvény-
nek tartom s egyházunknak e törvény
szellemében való fokozatos segítye-
zését, az államkormány és a törvény-
hozásra nézve, a protestáns egyházak
iránt tartozó mellőzhetlen feladatnak
ismérem.

Én talán excusálni magamat nem akarom,
mert arra nincs is okom. Kimondom azonban
nyíltan, hogy én célunk elérésére azt az utat és
módot tartom ma is helyesnek, melyet a mi egy-
házkerületünk indítványozott még 1895-ben, hogy
t. i. igényünk mint országos egyház, hivatalos
úton igyekezzünk érvényesíteni. Ez maradjon tehát
továbbra is tisztai egyházkerületünknek álláspontja!

Szentiványi e kijelentéséhez Zelenka püs-
pök, Kubinyi Géza és Meskó László felügye-
lők szólottak. A püspök a következőket mondta:

„Természetesnek fogja találni a t. közgyűlés,
hogy a világi elnök úr Ó méltóságának ezen el-
nöki enuntiációjára én nyilatkozzam első sorban.

Két okból kell nyilatkozznom, mert én vagyok
legközvetlenebb tanúja és bizonyossága annak a lel-
kiismeretes munkának, nobilitásnak és szíves kész-
ségnek, melylyel Ó méltósága egyházunk ügyeit
ennek érdekében évek hosszú sora óta önáldozat-
tal munkálni soha meg nem szűnt.

De kell nyilatkozznom még azért is, mert Ó
méltósága ezelőtt négy évvel a hívők osztatlan bi-
zalmának nyilvánításaképpen egyházkerületünk vi-
lági fejévé választatván, e helyen, ez oltár előtt
tette le e szent esküt egyházunk összes céljai és
érdekeinek soha meg nem szűnő istápolására.

Ennek befolyása, másrészt négy éves egyház-
kerületi felügyelői működése tettekben nyilvánult
eredményeinek hatása alatt, melegen üdvözlöm e
szent helyen Ó méltóságát, melyen nemcsak egy-
házkerületünk, hanem egyházegyetemünk nagy-
jainak oly impozáns részvétele mellett egyházke-
rületi felügyelői székét ezelőtt négy évvel elfoglal-
ván, a lefolyt nehéz idők alatt egyházunk jól fel-
fogott érdekeinek munkálásában helyét mindenkor
mindenben és oly férfiasan betöltötte.

Utalok beiktató beszédem ezen passusára:
„Légy bátor, munkás, önfeláldozó, önmagadat meg-
tagadó lelkes vezér. A reád bizottaknak ereje le-
gyen erőd: — küzdelme bajvívásod. Nem paran-
csolásban, hanem türelmes elbánásban, nem ren-
delkezésben, hanem vezetésben, — nem csupán
beszéd, hanem hódító cselekedetben való hatás-
ban, nem egyszer-másszor, hanem folytonos figye-
lés, utánjárás, segítség és vezetés nehéz munkájá-
ban keresd életfeladatodat.“

A lefolyt négy év alatt ez így történt. Pedig
hogy az önmegtagadásnak mily magas foka kíván-
tatik meg ahhoz, hogy valaki evang. egyházunk-
ban a mai viszonyok közt vezéri állásban legyen,
maradjon és működhessék, mutatja a most lefolyt
nehéz esztendő, melyben neki és nekem sok mélt-
atlanságot és keserűséget kellett kiállanunk. —
Mert örömmel hangsúlyozom t. közgyűlés, hogy
mi ketten közegyházunk és egyházkerületünk ösz-
szes dolgaiban egygyek vagyunk s egymás nél-
kül sem nem szolunk, sem nem teszünk. Széthúzó
és elválasztó vonalat nem engedünk magunk közé
ékelni.

Egyházszeretetének és önmegtagadásának leg-
kiválóbb bizonyossága a közelmúltban történetekkel
szemben tanúsított férfias magatartása, melylyel
legyőzte önmagát.

E ritka erény gyakorlásában igazán nagynak
mutatta magát:

Midőn azért őszinte elismerésem, köszönetem
és hálámnak adok Ó méltósága tisztelt személye
iránt kifejezést, végezetre beiktató beszédem ama
passusát idézem, melyet akkor hozzá reménnyel,
most azonban valóra válva intézek: „Tesszük ezt,
mert szeretünk, mert bizunk benned, mert hisz-
szük, hogy legjobb úton vagyunk, mert ígérhet-
jük, hogy veled mindig szövetségben nem szűnünk
meg oda hatni, hogy a ki, mint az Úrtól áldott
jöttél, légy áldott egyházunkban az Úr által!“

Majd Kubinyi Géza nagy lelkesedés kísé-
retében a következőleg nyilatkozott:

Ezt a szőnyegen forgó ügyet csupán az el-
nöki székéből való enunciációval befejezni nem
lehet.

Teljes loyaltással kijelentheti, hogy Szent-
iványi Árpád az egyház szolgálatában eltöltött
hosszú idő alatt, kezdettől mind e mai napig a
közegyház érdekeit munkálta hűséggel, odaadás-
sal és becsülettel. Ó ezért teljes bizalommal visel-
tetik iránta.

A legutóbbi napokban nyert értesülései alap-
ján is állithatja, hogy Szentiványi Árpád az 1848.
évi XX. t.-c. végrehajtása tárgyában a képviselő-
házban tett és egyesek részéről kifogásolt felszó-
lálását nyugodt lelkiismerettel tette és tehet-
te, mert azzal, a mit tett, az egyház érdekeit mun-
kálta.

Ha ennek daczára az eredmény nem az volt,
nem az lesz, mint a melyet ő intencio-
nált, hibás nem ő, de az, a ki őttévútra
vezette.

És ezzel kapcsolatban felhívja Szentiványi
Árpád figyelmét arra a körülményre, hogy mily
ádáz küzdelmeket kellett egyházunknak a múltban
a hatalom ellen folytatni, mely csak kiero-
szkolással jött végtére segítségünkre.

A Szentiványi bátor lelke, hithűsége és ereje
nézete szerint: — ily körülmények között — kevés!

Vonja le ezért a történetek alapján a tanúságot, mely szerint ha jövőre hasonló feladatok megoldásába belemegegy, vigye magával azokat is, kik veie együtt gondolkoznak.

Nem vádolja ugyanis Szentiványit mulasztással, mert hisz 4—6 szem között is lehet fontos dolgokat tapintattal és sikerrel elintézni.

De 6 szem nem 66 szem;

6 fül nem 66 fül;

és utóbbi esetben, a mi Szentiványinak ígéretkép mondatott, abból most törvény lett volna.

Majd így folytatja:

Mi mindannyian szíves készséggel rendelkezésre állunk közvitézi szolgálásban.

Határozzuk el, hogy követelni fogjuk azt a mi megígértetettl T. i. az 1848. évi XX. t.-c. végrehajtását.

Erre biztosíték a kormány becsülete.

S ha szükség lesz; az ország törvényhozásában is sikra fogunk szállani!

Most már nemi kérünk, de adott szónak becsülettel beváltását egyenesen követeljük.

Végül Meskó László helyeselte Szentiványinak azt az álláspontját, hogy politikai s különösen parlamentális dolgok az egyházi közgyűlések asztalai mellől kiküszöböltessenek. Azért eszupán a Szentiványi imént tett kijelentéseivel foglalkozik, a melyek szerint ő jövőre is azokon a nyomokon kíván haladni, melyet a közegyház a tiszai egyházkerület intenciójára a magyar államkormányhoz még 1895-ben intézett s az állami dotáció, illetve az 1848. évi XX. törvénycikk végrehajtása tárgyában tett felterjesztésében körvonalozott. S mert ezt a nyilatkozatot az egyházkerületi felügyelő az imént nyíltan, férfiasan tette meg, s ok. illetve jog a kétkedésre nincs és ismerve Szentiványi fényes multját és egyházas buzgalmát, — nem is lehet, — teljes nyugalommal néz jövő működése elé.

E kölcsönös kijelentések után a közgyűlés az elnöki megnyitót helyeslőleg tudomásul vette s Zelenka püspök az egyházi élet összes mozzanatait híven föltüntető és zajos éljenekkel kísért jelentésére került a sor, a melynek igen tartalmas adatai kézirat helyett külön is kiadattak, s a melynek az 1848. évi XX. t.-cikkre vonatkozó, általa személyesen is felolvasott szép részletei a következők:

„Erős hullámmásban tartja egyházunk közvéleményét az 1848-iki 20-ik törvény valóstítása tárgyában a törvényhozás képviselő házában történt tárgyalás és a sajtóban akkor és azóta történő mozgalom.

Egyházunkban már az 1891-ik évtől napirenden van azon sarkalatos törvény életbe léptetésére vonatkozó kívánalom.

Az 1891-ik évben összeült zsinat elé ugyan

is „Ígénytelen javaslat“ című munkában történt azon törvény valóstítására nézve is indokolt indítvány. (Javaslat XVI—XVII. lapjain.)

Ezt a javaslatot maga a zsinat nem vette fel munkakörébe, a zsinat értekezletein azonban érdemlegesen lett tárgyalva, oly megállapodással, hogy ha a zsinati törvény megalkottatik és szentesítést nyer, tárgyalják ezt a kérdést az egyházhatóságok hivatalos gyűlései, addig is azonban egyelőre 3 millió forintnak az államtörvény útján megnyerésére történjenek meg a szükséges lépések.

Megtörtént. Eredménye lón egy törvénynek alkotása, melyben 3 milliós sorsjegynek kibocsátására nyert a pénzügyminiszter felhatalmazást azzal, hogy ha egy év alatt a sorsjegyművelet nem lesz sikerrel megvalósítható, a 3 milliónak évi kamata vétessék fel az állam költségvetésébe.

Ezen törvény valóstítása nem sikerült. A kormány tehát 120 ezer forintot vett fel a költségvetésbe, a képviselőház pénzügyi bizottsága pedig ezt 150 ezer forintra felemelve vitte a törvényhozás elé s az ily módon megállapított államszegély azóta kétharmadában az ev. ref. egyház domestikájának, egyharmad része pedig a mi egyházunk közalapja javára évről-évre felvétetik a költségvetésbe és kifizettetik.

Ezen kezdettel azonban egyházunk nem volt megelégedve. Zsinat közben jöttek az u. n. egyházpolitikai törvények javaslatai napirendre, melyekből azonnal látta egyházunk, hogy ha kellő mérvben nem kap ugyancsak törvényileg biztosított dotációt, azok mérhetlen kárt fognak okozni egyházunknak.

A zsinat befejezésének s együtt az egyházpolitikai törvények megalkotásának évében már az 1848-iki 20-ik törvénycikk szellemében követelt és életfeltétel gyanánt szükségelt állami dotációnak nagy kérdését.

Egyházmegyei közgyűlésünk ugyanis az 1894. évi közgyűlésében Kubinyi Géza képviselő előadása mellett tárgyalás alá vette a gömöri egyházmegye indítványát, „mely szerint a törvényhatóságilag elfogadott egyházpolitikai törvényjavaslat kapcsán a magyarországi ág. h. ev. egyház önerejéből nem fedezhető szükségleteinek az 1848. évi 20. törvény szellemében az állampénztárból teendő fedezése és a törvény útján végleges biztosítása tárgyában a magyar kormányhoz felirat intézését kívánja s annak kapcsán indítványozónak a fenti szükségletet számszerűleg magában foglaló felirat tervezetét elfogadásra ajánlja.“

„Az egyházkerületi közgyűlés indítatva az által, miszerint kötelessége minden alkalmat megragadni arra nézve, hogy egyházunknak a többi vallásfelekezetek irányában az 1848-iki 30-ik törvénycikkben kimondott jogegyenlősége érvényre emeltessék, egyházaink és iskoláink anyagi szük-

ségleteinek azon része, melyre azok, mint a hazai cultura jelentékeny s más vallásfelekezetek az állam bőkezősége által fenntartott hason mértékű nyelvevel egyenrangú tényezői, nemes hivatásuk betöltése céljából igényt tarthatnak, de a melyet önjövedelmükből fedezni nem képesek. ezen törvény elnevezésében az állam által fedeztessék, támaszkodva továbbá azon körülményre, mely szerint a magyar kormány tagjai a jelenleg napirenden levő egyházpolitikai törvényjavaslatok tárgyalása alkalmával azon kijelentést tették, miszerint hajlandók egyházunknak ezen jogos kívánságát teljesíteni s a megszavazott dotációt törvény által is biztosítani, a gömöri egyházmegye javaslatát elfogadja akként, hogy az egyetemes gyűlés által a magyarországi ág. h. ev. egyház nevében intéztessek felirat a kormányhoz. A felirati tervezet is lényegileg elfogadtatik és az, különösen pedig annak az egyházak és iskolák szükségleteire vonatkozó és Zelenka Pálnak „Igénytelen javaslat” című művéből merített és ott részletesen indokolt számadatai, útmutatói és felhasználás céljából az egyetemes közgyűléssel közölni határozattal. (1894. májusi gyűlés jk. 15 p.)

A nyolc év előtt történeteknek (részletes, de itt elhagyott) felelevenítésével kettőt kívántam igazolni, azt, hogy egyházkerületünk évről-évre tett, 2 évben pedig számszerint is kimutatva határozati javaslatokban indokolt felterjesztést, törvényes úton és illendő módon kívánta az 1848-iki 25-ik törvénynek annak szellemében történő végrehajtását, hogy kivált az 1899-iki mind a 11 egyházkerületnek közvetlenül megküldése óta egyetemes mozgalom indult meg.

Igaz, sem biztató, sem elutasító válasz eddig a kormánytól nem érkezett. Igaz, hogy az 1848-iki 20-ik törvény valószínűsítésének számlájára irható a középiskolák felekezeti tanárainak és tanítóknak teljes fizetésre jogot adó állami nyugdíjigényre; a főgimnáziumok szerződésileg biztosított államszegélye, azok új épületeire államszegély nyújtás, a tanítók évi fizetésének 400 forintig kiegészítése és a korpótlék megadása, a lelkészek évi fizetésének 800 forintig kiegészítésére vonatkozó törvényhozási intézkedés és az egyházkerületnek szóló államszegélynek 1867-től 10,000 korona, 1883-tól lassan bár, de fokozatosan, ez évben már 30,000 koronára történt felemelése; ámde ez mind kevés ahhoz, hogy ez az 1848-iki 20-ik törvény valószínűsítése gyanánt legyen részünkről elfogadható. Legszomorúbb és egyúttal legaggasztóbb e mellett az, hogy azon államszegély nem az egyháznak, mint ilyennek, hanem egyes intézeteinek és belső tisztviselőinek szól.

Mi tehát a teendő? Igénytelen nézetem szerint nem más, mint most már egyházuk részéről, ha lehet, az ev. ref. egyházzal együtt tétel-

ről-tételre, vagyis egyenként és összesen kimutatni azt a szükségletet, a melyet mi az 1848-iki 20-ik törvény szellemében történő végrehajtásnak valunk és hirdetünk. S ezzel aztán valójában vége lesz a szó és határozat áradatnak. Lépünk tehát most már a cselekvés útjára.

Igénytelen nézetem szerint a törvénynek szellemében történő végrehajtásának ezek volnának főbb feltételei:

1. Egyetemes egyházunknak összes szükségleteit az egyes egyházaknál, az összes iskoláknál, lelkészek és segédlelkészeknél, a tanítóknál, valamint fő- és középiskolai tanároknál, vallástanároknál és vallástanítóknál az egyházkerületek által eszközölt pontos összeírás adataiból az egyetemes egyház közgyűlése állapítja meg.

2. Az egyházakat illetőleg, azok tagjai egyházuk háztartásához évi köteles járulékon kívül mást, mint a mit a szeretet egyházának céljai (közalap, gyámintézet, árvaház stb.) évente templomi és házközi gyűjtésből, valamint időnkint a rendkívüli szükségletek új építkezésre, vagy nagyobb átalakításra, tatarozásra megkövetelnek, többé nem köteleztetnek.

Az egyháztagok évi köteles járuléka pedig lesz: azoknál, kik fizetnek állami adót 5 $\frac{1}{2}$ iskolai adó és 2 $\frac{1}{2}$ egyházi adó, összesen 25 $\frac{1}{2}$ évente, azok részéről pedig, kik állami adót nem fizethetnek, faluhelyeken 1 kor., városi egyházakban pedig 2 korona évente. Azon 25 $\frac{1}{2}$ és ezen 1—2 koronányi évi rendes tagilletékben már a lelkészek és tanítók részére eddig külön fizetni kellett készpénz, párbér és szolgálmány is végleg megszüntetve betudatnak.

3. A fő- és középiskolák minden tanára az állami iskoláknál megállapított évi fizetéssel és teljes nyugdíjigénnyel látatik el.

4. A lelkészek évi fizetésének minimuma városokban, továbbá az 1500-nál nagyobb lélekszámmal bíró falusi egyházakban, missziói helyeken pedig általában évi 2400 koronában, 1500-nál kisebb lélekszámmal bíró falusi egyházakban pedig évi 1600 koronában állapittatik meg s teljes nyugdíjigény biztosittatik részükre.

5. A segédlelkészek évi fizetése városokban 1600 korona, faluhelyeken pedig 1200 koronában lesz a szálláson kívül felvéve.

6. A tanítók évi fizetésének minimuma városokban 1600 korona, faluhelyeken pedig 1200 korona lesz teljes nyugdíjigénnyel.

7. A vallástanároknál a főgimnáziumoknál, valamint városi központokon, hol egy rendes külön állás szükségeltetik, a rendes tanári fizetéssel és teljes nyugdíjigénnyel lesznek díjazva. Azon városi helyeken, vagy azon vidékeken, hol a más egyházfelekezeti, községi és állami elemi iskoláknál vallástanítás szükségére áll elő, az erre alkalmazott vallástanárok, vagy vallástanítók az állami-

lag megállapított tiszteletdíjat és fűvarköltség általányt kapnak.

8. A fentebbiekben megállapított évi szükségletet az egyes egyházak és iskolák bevallási iveiből, az évi fedezetet pedig a zárszámadásokból és vagyontelektárakból az egyetemes egyház közgyűlése állapítja meg egyenkint és összesen.

9. Az ily módon megállapított szükséglet és fedezet közt levő különbözet, mint évi hiány az egyetemes közgyűlés és a kormány kiküldöttségeinek együttes tárgyalásánál állapíttatnak meg helyenkint és összesen véglegesen.

10. Ezen megállapítást a kormány külön törvényjavaslatba foglalja s abban kimondatja, hogy ezen megállapítás 10 évenként új kiszámítás tárgya, a külön törvényben biztosított ezen dotáció egy összegben s az autonómia rendelkezéseinek sértetlenül tiszteletbentartásával lesz az egyetemes közgyűlésnek s általa az egyházkerületeknek a megállapított célokra kiadva.

Az első 9 pontban előadottakat azért kívánom én kimondandóknak, hogy így, úgy az egyházak és iskolák, mint azok tisztviselői legyenek az egyházunkétól soha el nem választott és el nem térő állami céloknak, szabad viszonyban ez államnak, kötött viszonyban pedig az egyháznak valójában lelkes munkásaivá.

Az utolsó 10-ik pontban felhozottakat pedig én azért kívánom határozottan kimondandóknak, mert ezt nemcsak a szentesített zsinati törvény, hanem azon közel négyszázados mult is megkövetelik, a mely utóbbi nagy időben a törvényhozás feltétlen ezen bizalmára tudta magát egyházunk a testvér ev. ref. egyházzal együtt érdeemesnek bemutatni.

A közgyűlésen tárgyalt ügyek szorosan kerültek, egyetemesek, tanügyek, pénzügyek és vegyesek voltak, s 83 pontban 2 teljes napon át a tagok élénk érdeklődése mellett tárgyaltattak. Ezek részletes elősorolását ezúttal mellőzzük. Az egyházkerületi collégium 4 tanintézete s a középiskolák ügyei iránt a közgyűlés ez alkalommal is a legmelegebb érdeklődést tanúsította és helyes érzékkel ismerte föl a bajokat ott, a hol azok mélyebbre ható javítást igényelnek. Így Szánthó Gyula rokonszenves előadására a jövőben is a legmelegebb jóindulatról biztosította a gyűlés a theológia, a jogakadémia s a tanítóképzőintézet tényezőit. A középiskolai vallásoktatás ügyésze Bortnyik Gy. esperes előadásában a legmélyebb érdeklődéssel fogadta. Természetes, hogy a gyűlés is egyházunk fény- és árnyoldalait volt hivatva föltüntetni. Sok a baj, kevés a lélek s a buzgóság.

A közgyűlés Zelenka püspök fohásával véget ért. A jövő évi közgyűlés helye Igló leend.

-(Miskolc.)

Dr. Gömöri.

A komáromi ev. ref. egyházmegye közgyűlése óhajtanódnak tartja, hogy az 1898. évi XIV. t.-c. kedvezményét nem élvező, illetve az annak alapján congruára igényt tartó, de a kiegészítésért bármi ok miatt nem folyamodott lelkesek, illetve egyházak, ha ezért folyamodnak, ezután is felvétessenek; mi végből a kerület és convent által felkérni javasolja és pedig sürgetően a nm. vallás és közoktatásügyi miniszterurat, hogy azon nagy méltánytalanságot, a mely egyes lelkeseken az által esett, hogy a javadalom kiegészítésre való igény bejelentésének határideje 1898. júl. 1-re, tehát oly időre esett, a mikor még a törvény intézkedéseit alaposan nem ismerték, ennél fogva kiegészítésért nem is folyamodtak, egy újabb határidő kitűzésével kegyeskedjék orvosolni. Kivánatosnak tartja az egyházmegye, hogy az egyházi törvényhozás kimondja, miszerint az oly sok vizzályra okot adó közmunka kötelezőleg megváltassék; továbbá oly belügyminiszteri orsz. rendelet kieszközlését, hogy a korcsmahelyiségek vásár és ünnepnapokon reggel 9 órától d. u 4 óráig zárva tartassanak.

Az állami tanítók gyűlése elfogadta a következő indítványt:

1. Hogy az állami tanító állami tisztviselő.

2. Nyitassék meg az állami tanítók számára mindazon fizetési osztály, mely az állam azon tisztviselői előtt megnyitattik, kik érettségi vizsgát tettek s ezáltal ismertessék el a tanítói oklevél az érettségi bizonyítvánnyal egyenlő értékűnek.

3. A fizetési fokozatokba való beosztásnál első sorban a szolgálati idő vétessék figyelembe úgy, hogy a községi, felekezeti, vagy bármely jellegű iskolánál eltöltött szolgálati idő vétessék figyelembe s mondassék ki, hogy a fizetési magasabb fokozatokba való előlépést a szolgálatban eltöltött idő biztosítja s e szerint minden öt évben a megnyitott fizetési osztályban a tanító egy fokkal előlép.

4. Olyan városokban, melyek a katonai lakbér szabályzat szerint magasabb osztályban vannak, mint a mit a tanító kap, hol a megelhetés a drágasági viszonyok miatt súlyos gondot okoz, helyi pótlék is adassék s a lakbér is a katonai lakbér szerint állapíttassék meg.

A három és fél évvel ezelőtt alakult ózdi ág. hitv. ev. missziói egyház újonnan épült temploma folyó hó 31-én adatik át magasztos és szent hivatásának — Vegyék ezt kedves hírül a nagy és szent ügyet becses adományaikkal elősegített kegyes adakozók. Az evangéliom lelke által megelevenednek itt is a szétszórt csontok; ámde az építkezésből fennmaradt súlyos teher nehezedik reánk! Kérünk további támogatást!

Az elnökség.

Forberg (Szepesm.) ev. egyházközség temploma felszenteltetésének 100 éves évfordulóját ünnepelte f. hó 3-án. Az annak idején katolikus

testvéreinktől erőszakkal elvett és ma már roska-
dozó volt ev. templom tőzsomszédságában épült,
a ritka alkalomra renovált templom hirdette ev.
őseink hithűségét és buzgóságát, tanúságot tesz
az unokáknak áldozatkészségéről is. Megemlítésre
és követésre méltó egyes — szegény — földmi-
velő családoknak hithűségét jellemző áldozatkész-
sége, a mely több száz koronát rakott le ez alkal-
mából az egyház oltárára. Szülőföldjüktől távol
élő, kenyerüket Amerikában kereső hivei pedig kö-
rülbelül 1000 k.-nyi pénzadománnyal és mintegy
600 koronát érő csillárral emlékeztek meg tem-
plomukról és vettek részt lélekben szülőföldjük
szép ünnepélyén

A lekenyei evang. egyház tisztelettel kéri
azokat a nagytiszteletű lelkész urakat, a kik a
hozzájok beküldött gyűjtőleveket eddig még
vissza nem küldötték, hogy azokat — az elszám-
olás céljaira — a lehető legrövidebb idő alatt
a gömör-panyiti lelkészi hivatalhoz visszazáraz-
tatni sziveskedjenek,

A zólyomi ág. h. ev. egyházmegye f.
évi július hó 23—24-én tartotta meg Beszterce-
bányán rendes évi közgyűlését Csipkay Károly
kir. közigazgatási ítélő bíró, egyházmegyei fel-
ügyelő és Svehla Gusztáv főesperes társelnök-
lete alatt.

23-án d. e. 10 órakor lelkészi gyónás volt,
melyet Blatnický Pál zólyomi lelkész végzett,
ennek végeztével az egyházmegye lelkészi kara
szokásos évi értekezletét tartotta meg Svehla fő-
esperes elnökelete alatt. Délután egyházmegyei
gyámintézeti közgyűlés volt. Az egyházak a gyám-
intézet céljaira a f. évben 1100 kor gyűjtöttek.
A Lauko Károly lemondásával megürült kerületi
gyámintézeti elnöki tisztség betöltése céljából a
gyámintézeti közgyűlés egyhangulag Scholtz
Gusztáv egyházkerületi főjegyző, budai ev. lel-
készre adta választó szavazatát. D. u. 4 órakor
segélyző intézeti közgyűlés volt. Halassy Mal-
vin a segélyző intézet céljaira 200 kor. adomá-
nyozott. Néhai Horváth János volt intézeti
ügyész helyére Barkovszky Kálmán ügyész vá-
lasztatott meg segélyző intézeti ügyésszé. D. u.
6 órakor a közgyűlést megelőző értekezlet tartat-
ott. Másnapi reggeli 9 órakor vette kezdetét a
rendes évi közgyűlés, melyet Svehla főesperes
buzgó imával nyitott meg. Ezután Csipkay egyház-
megyei felügyelő hosszabb beszédet tartott; me-
legen üdvözölte Svehla főesperest azon alkalom-
ból, hogy a zólyomi egyházmegyében immár 30
év óta oly áldásosan s buzgón működik. A fő-
esperes a nem várt óvációt szívélyes szavakban kö-
szönte meg. Csipkay ezután — arra való hivat-
kozással, — hogy mandátuma lejárt, felügyelői
tiszteről leköszönt. Svehla főesperes kimerítő nagy-
érdekű évi jelentését olvasta fel. A jelentésben
melegen üdvözölte Kuzma Adolf alesperest 35

évi lelkészi jubileuma és Stadler Tófor kir-
tanácsost, a besztercebányai egyház elévülhetlen
érdemű, fejedelmi bőkezűségű felügyelőjét 80-ik
életévének betöltése alkalmából.

Kegyelettel emlékezett meg néhai Balás Pál
és Horváth János korai gyászos elhunytáról,
kik az egyházmegye legjobbjai közé tartoztak. Az
egyházmegye valláserkölcsei életéről a jelentés ör-
vendetes képet rajzolt. A lelkészi szolgálat keresz-
telés, avatás, esketés, temetésnél stb mindenütt
hűségesen igénybevetetik. Az istentiszteletet buzgón
látogatják, az Úr szent asztalához tömegesen já-
rulnak a hívők. A vegyes vallású házasságokból
eredő gyermekek vallásos nevelése tekintetében az
egyházmegye területén 17 jegyespár egyezett meg
előlegesen, ezek közül 12 pár az ág. h. ev. egy-
ház és 5 pár a róm kath. egyház javára. Áttért
hozzánk 3, kitért tőlünk 5 lélek. A törvénytelen
gyermekek csekély száma s az egyházi és iskolai
célokra hozott jelentékeny áldozatok hithűségről
tanúskodnak. Az 1901. évben a zólyomi egyház-
megye területén született s megkereszteltetett 1533
gyermek, ezek közül törvénytelen 67 (18-al keve-
sebb, mint 1900-ban,) a mi a szülöttek 4·4% te-
szi. Konfirmáltatott 827, esketve lett 410 pár,
köztük 67 vegyes vallású, a mi az eskettek 16·3%.
Mehait s eltemettetett 1195; a születések 333-al
mulják felül a halálozásokat. Úrvacsorához járult
33,583 lélek, a lélekszám 79%-a. Lélekszám az
egyházmegye területén 42,471.

A közgyűlés legérdekesebb tárgya volt a besz-
tercebányai egyházközség adózási szabályren-
delete s az ellene beadott felebbezés. A közgyű-
lés — Vitális előadói javaslata értelmében —
a szabályrendeleti tervezetet — több rendbeli mó-
dosítással megerősítette. Kuzma Adolf alesperes
nagyérdekű, részletes jelentését olvasta fel az egy-
házmegye tanügyi állapotáról a múlt tanévben, s
a magyar nyelv tanításának eredményéről, mely
örvendetes tudomásul vétetett.

Meghívó a „Luther-Társaság“-nak a ma-
gyarhoni e. e. e. gyámintézettel egyidejűleg folyó
1902. évi szeptember hó 13. és 14. napjain Kő-
szegen megtartandó XVI. rendes évi közgyűlésére.
Napirendje: A közgyűlést megelőzőleg a Luther-
Társaság igazgató-tanácsa szeptember 12-én, dél-
után 6 órakor Budapesten ülést tart, melyre a
társaság igazgató-tanácsanak tagjait ezennel tisz-
telettel meghívjuk. A Gyámintézet és a Luther-
Társaság tagjai szeptember 13-án reggel Buda-
pestről a győri gyorsvonattal 7 óra 20 perczkor
elutazván, déli 12 óra 31 perczkor Szombathe-
lyen lesznek, ott megebédelvén, délután 3 óra 15
perczkor Kőszegre indulnak, hová délután 4 óra
1 perczkor érkeznek. — Este 6 órakor a kő-
szegi evang. templomban tartjuk meg a „Luther-
estelyt“ a következő tárgysorozattal:

1. Egyházi ének. (Erős váruuk az Úr Is-

ten.) 2. Ima. Mondja Pröhe Henrik közzei lelkész. 3. Zsilinszki Mihály elnök megnyitó beszéde. 4. Ünnepi beszéd (A keresztyén-ség alapigazságai.) Tartja dr. Tirtsch Gergely új-pazuai lelkész. 5. Karének orgonakisérettel. 6. Ertekezés. (Köszeg és vidéke ev. egyházunk történetében) Irta és felolvassa Payr Sándor soproni theologiai tanár. 7. Egyházi ének. (Ha Krisztus maga oltalma.) 8. Offertorium a Luther Társaság javára. — Vasárnap, szeptember 14-én reggeli 9 óraker gyámintézeti istentisztelet és utána gyámintézeti közgyűlés.

Szeptember 14-én délután fél 5 óraker megtartjuk a Luther-Társaság rendes évi közgyűlését.

Mindezen ülésekre a Luther Társaság tagjait és barátait, valamint szeretett hitsorsosainkat általában ezennel tisztelettel meghívjuk.

Budapesten, 1902 évi augusztus hó 15-én.

Horváth Sándor Zsilinszky Mihály
alelnök. elnök.

Kedvezményes vasuti jegyek ügyében intézkedett az elnökség. Kérem ennél fogva t. tagjait, kik közgyűlésünkön megjelenni és a kedvezményeket igénybe venni óhajtják, hogy ez iránt alulírott nál legkésőbb folyó évi szeptember 6-ig jelentkezzenek. Falvay Antal jegyző Budapest, Deák-tér 4.

Miaván az egyházközség, a hírlapi tudósítás szerint azt határozta, hogy a hivatalos egyházvizsgálatra érkező dr. Baltik püspököt nem fogadja ünnepélyesen, mert az — magyar. Hihetetlen! Ha pedig igaz ennek a tüntető határozatnak a hirtel, akkor elvárjuk az evang. egyház országos érdeke, a püspöki állás tekintélye, a nélkülözhetetlen fegyelem nevében, hogy a püspök fegyelmi úton megtanítja a hánykolódó Stefanik Igor lelkészt arra, hogy nem tót bűjtogatónak, hanem ev. lelkésznek szentelték föl és alkalmazták lelkésznek. Az ilyen hencgések ártanak a mi egyházunknak a közvélemény előtt!

KÜLFÖLD

A „Los von Rom” mozgalma még mindig terjed Ausztriában és Franciaországban. Így azt olvasom, hogy a cseh német gyülekezetekben ez év 2-ik negyedében 511 áttérés volt. E mozgalom által indítva irta meg Ehrhard bécsi, jelenleg freiburgi kath. theol. tanár a maga „reformkatholicismusát,” s a reformmozgalom szülte a liberális reformtörekvéseket a sajtóban Ausztriában és Franciaországban. Nevezetesen az ismert nevű freiburgi lelkész, Hans Jakob „Utolsó utam” cím alatt a „Los von Rom” mozgalomát írja meg Ausztriában eképen: „Annyi bizonyos, hogy

a német klerus egy hajszálnyira sem volna jobb az osztráknál, ha azzal oly hatalmasan és befolyásosan szemben nem állana a protestantizmus. A reformáció sokat ártott a kath. egyháznak, de többet használt, s a kettős hatása máig is észlelhető. S a mi az állapotokat illeti, úgy Németországnak nincs oka a kérkedő farizeus módjára illetni az osztrák klerust. 90% a művelteknek, 60% a félművelteknek és 50% a munkásoknak Németországban is idegenkedik a kath. egyháztól, s vagy a deismus, vagy az atheismus vesztőjébe került — S a mi a francia állapotokat illeti, úgy ott a nehézség abban van, hogy egy vallási kérdésekben neutrális állam szemben áll oly kath. egyházzal és annak kongregációival, a mely hazafiatlan ténykedéseiben is „a keresztyén igazság kizárólagos képviselőjének, sőt birtokosának mondja magát.” A legnagyobb veszélye a francia kultúrharcznak abban van, hogy ott a klerikálisok a szerzetesek üldöztetésében az államnak illetéktelen hatalmi tényét s a kath. egyház vértanúságát látják. Az egyház kijelenti, hogy szerzetesek nélkül nem lehet, s az állam viszont azt vallja, hogy csakis a konkordátum által is követelt állami papokat és püspököket ismerhet el a maga területén. A Combes-kormánynak ugyanazok az ellenségei, mint hajdan a Ferry-félének. A klerikálisok a pápánál is kerestek menedéket, de ő nagy bölcsen — hallgat, — míg a nép a választások alkalmával megnyilatkozott. Annyi bizonyos, hogy a mélyebben érző ker. kath. francia hazafiak a protestantizmustól várják az állapotok megjavulását, a melynek bizonyosságot kellene tennie arról, hogy katholicizmus és keresztyénség nem azonos fogalom. Maguk az áttért kath. papok várják a protestantizmus e megnyilatkozását az ev. hithűségnek és ker. türelmességnek e tanúbizonyosságát a grand signeur nemzet szabad és mozgalmas földjén.

De Scheicher, az ismeretes bécsi tanár is hangosan követeli a kath. egyház reformációjának fejében és tagjaiban való megvalósulását. Legközelebb pláne a coelibátus ellen kelt ki, s oly elavult és korszerűtlen, sőt a lélekre és testre veszedelmes intézménynek mondotta, a melylyel mielőbb szakítani kellene a mai kath. egyházban. Felhívja a sajtót, hogy ne csak szidalmazza a klerust, hanem keressen módot az ő jogainak kivívására. „Ne a bukott papot, hanem az ember-telen intézményt ostorozza, a mely oka az ő összes bajainak.” „S mi felel meg jobban a kath. lelkész istentiszteleti és egyházi ténykedéseinek, a törvényes házasság-e, vagy pedig a paplakon lévő fiatal unokanővér?” — kérdi méltán Scheicher egyik közel mult cikkében. Szakítsunk a coelibátussal, s akkor vége lesz a papok gúnyolásának a választásoknál a nép körében! De hát mit mondanak majd a gyakorlati reformtörekvésekhez Ró-

mában!? Megfér-e az az állandó fekete hadsereg eszméjével? A sok szerzetes és pap felszabadulna a házasság megengedésével a lelki szolgátság igazából.

S nézzük még a katolicizmust Svájcban és Bajorországban. Előbbi helyen a kath. lakosság az utolsó 12 év alatt 1% al emelkedett. Az 1900. évi népszámlálás adatai szerint, a melyeket egy műben Buchi tanár külön is feldolgozott, Svájc összlakossága 3.313.817 lélek, mely létszámból 1.918.197 prot. és 1.383.135 kath., vagyis 57, illetve 41%. 25 kantonból 13-nak van kath. többsége. Zürich, Basel, Genf, Bern és más nagyobb városokban a bevándorlás folytán a kath. lakosság emelkedett, míg a prot. lakosság megszorodása a Gotthárd-vasút iparhelyein észlelhető. Így hát Svájcban is hullámnak mondható a kath. és prot. lakosság létszámának emelkedése vagy megapadása. — Bajorországban pedig azt olvasom, hogy a német ultramontanizmus e fellegvárában 100 férfi szerzet van 1850 és 1089 női szerzet van 11,187 rendtaggal, a mi igen nagy szám 4,357,133 kath. lélek mellett. A „holt kéznek” vagyona is óriási. Az alapítványok összege értékpapirokban meghaladja a 113 milliót, sőt 1897 a 169 milliót. S aztán mégis panaszkodnak Romában a kath. egyház szorult helyzetéről! S az szomorú, hogy a holt kéz vagyona Bajorországban is kizárólag a cultus, s korántsem a kulturális vagy humanitarius céloknak szolgálatában áll.

A baptisták Berlinben és annak környékén is terjednek. Más alkalommal ismertetük a német főváros kath. és prot. lakosságának viszonyait, s ez alkalommal csakis a baptistákra terjed ki figyelmünk. 1837-ben keletkezett az első egyházközség, a melynek 1878-ban történt állami elismertetése Lehmann érdeme. 1882-ben 691 tagja volt, mely lélekszám a 90-es évek végével már 3044-re emelkedett. Ma már több egyházközségre van felosztva s több lelkész gondozása alatt áll. 20 vasárnapi iskolájában van 2000 gyermek; az ifjúsági egyletnek van 269, s a nőegyletnek 331 tagja. A berlini egyházközség a német baptisták anyaegyházának mondható, mely élénk összeköttetést tart fel a vidék tagjaival is. Vagyoni viszonyaiban is folyton erősödik, sőt tavaly önkényes adományokban és kollektákban mind a 7 német egyházközségben 80,000 márka bevétele volt. Ime a vallásos buzgóság csudás hatása egy csekély kis gyülekezetben! A külmiszióra is nagy gondot fordít Kamerunban, a hol anyaháza is van 60 diakonisszával.

Az anglikán egyházban erősen haladnak a pápas ceremonialis ritus fele. Azt olvasom, hogy több egyházközség és annak lelkésze ellenszegült az úrvacsorai elemek reservációját, s a körmeneti gyertyák és tömjén liturgiai használá-

tát letiltó érseki rendeletek. Legutóbb is a londoni püspök jelenteni volt kénytelen, hogy egyházközségében még 6 olyan egyházközség van, ahol minden vasárnapon tömjént használnak s az úrvacsorai elemeket közszemlére kiteszik. Ez lehetetlenné teszi neki és hivatalnokainak az egyházközségek látogatását, s e püspöki bojkottálás fegyelmi alkalmazásától várja az állapotok javulását. A többi püspökök is enyhén járnak el e pápas szertartások megszüntetésében, mert félnék az olcsó martyrium eszközlésétől. S ez az enyhe eljárás csak felbátorítja a szélsőségig menő ritualistákat, a kik legközelebb egy londoni templomban már a Jézus szent szíve tiszteletét is meghonosították. Ugy látszik, erélyesebb rendszabályok alkalmazására lesz szükség. A rituális dolgok feletti dogmatikai vitatkozások is megindultak s ma-holnap napnál világosabban kéri a prot. elmélet s a hierarchiai gyakorlat égbekiáltó ellentéte az anglikán egyházban. A rituálisok tiltakoznak a merev anglikán törvényszerű egyháziasság érdekében a „prot.” elnevezés ellen, s mintegy 150 lelkész a királyi koronázás előtt protestált a tervezett istentiszteletű rend ellen. Annyi igaz, hogy a „prot.” szó a Common Prayer Book-ban s a 39 anglikán cikkben elő sem fordul, úgy, hogy formailag a protestáló lelkészeknek igazuk is van. E rituális mozgalmakon kívül még az iskolaügyi egyház szervezeti és papképzési kérdések is lázas izgatottságban tartják az anglikán egyházi köröket. Az iskolai kérdésekben a felekezeti érdekek uralmát, az egyház szervezetiekben a laikusok nagyobb jogait, s a papképzésben a teológusok hiányának megszüntetését sürgetik, mely utobbinak alapját egészen helyesen az alsóbb papság szűk anyagi viszonyaiban és mostoha javadalmazásában látják. Sokan még a coelibátus meghonosításától sem riadnak vissza. Valóban sajnálattal regisztráljuk ez anglikán egyházi állapotokat! A „Church Times” hasábjain is a közelmúlt napokban élénken folyik a pro és contra disputálás a jelzett kérdések fölött.

Amerikában szomorúan érdekes és tanulmányos Miss Stone esete, ezzel kapcsolatban a külmisszió ügye s a diákok értekezlete. A sajtóból értesültünk arról, hogy Stone miszionárius nőt 1901. szept. 31-ikén éjszaki Macedóniában, Bulgária határán banditák elfogták s Tsilka asszonynyal együtt csak 110,000 dollár árán voltak hajlandók kiadni. Az ügy kellemetlen jegyzékváltásra adott okot és alkalmat a porta s az éjszakamerikai államok között, de azért 172 napi hosszas vándorlás után csak 60,000 dollár váltságdíj árán szabadult ki a két nő kellemetlen helyzetéből. A 2 nő elfogatása egy macedonai politikai intrigua történetének szomorúan érdekes jelensége, hogy a macedóniak felhívják sorsukra az európai keresztyének figyelmét. Ezzel a mace-

doniai forradalmi bizottság egy tekintélyes összegnek a birtokába, s a beteg porta Amerika nyomása alá került. Miss Stone Amerika nagyobb városában előadásokat tart a külmisszió s a törökbirodalom keresztyén lakosainak jobb sorsa érdekében. Ugyancsak érdekes és tanulságos végül a diákoknak negyedik nemzetközi értekezlete Torontóban, Canada államában, a hol 22 országból 465 collegiumból 3000 kiküldött volt képviselve. E létszámból volt 2296 diák, 217 tanár, 82 missziói társulati tag, 107, nyugalmazott misszionárius, s 70 ifj. egyes. titkár. A „Congregationalist” c. folyóirat az értekezletről így ír, hogy a világ még soha sem látott ilyen nagy, értelmes és türelmes diák értekezletet a különböző egyháztestületekből s oly nagy missziói buzgalommal együtt ülésezni. Az értekezlet elnöke volt Mott, a ki épen a misszió érdekében az egész világ körül tett utazásáról tért vissza, s 15.000 dollárt gyűjtött a tagok között annak céljaira. A külmissziói buzgalomnak az ifjúság körében való terjedése napjainkban mindenesetre örvendetes érdekes és tanulságos jelenség. Nálunk természetesen a belmisszió előbbre való.

A methodismus hitrendszerének változásáról értesít a „Chr. der Chr. W.” közelmúlt számában, a melyről Sheldon bostoni methodista egyet. tanár a minap hosszabb cikksorozatot tett közzé a „Chr. Advocate” hasábjain. E dogmatikai változások illetik a methodismusban az inspiráció, az eredendő bűn, Krisztus személyisége és műve, a ker. tökéletesség tanát. Az inspiráció elméletében a mai methodismus szabadelvűbb felfogásnak hódol, az eredendő bűnt nem kizárólag Ádám esetére s az átöröklésre vezeti vissza, Krisztus megváltói kiengesztelői művét, s főleg halála hatását, „a methodismus eme főtánát” ma etnikailag értelmezi, s végül a ker. tökéletesség tanában is teljesen letért Wesley tanától, a mennyiben „a teljes tökéletességet a földön,” s annak bizonyos methodus szerinti biztos elérését ma már senkisé meg prédikálja a lelkészek között. Egészben véve e változások a methodismus dogmatikájában haladást jelentenek s örvendeteseknek mondhatók. Kár, hogy a „megtérés” tanában újabb észlelt átalakulásokra nem terjeszkedett ki bővebben, a mennyiben itt is az utolsó 20 év alatt jelentékeny változások észlelhetők. Örvendetes az is, hogy az újabb theológia fejlődését a methodismus sem nélkülözheti.

Eperjes.

Dr. Szilávik Mátyás.

IRODALOM.

Sántha Károly költeménye, melyet mostani számunkban közlünk, külön nyomatban is megjelent, s megrendelhető Veres Lajos nyom-

dájában Orosházán. Ára 500 példányig 4 f. egy darab, az 500-on fölüli példányok ára 2. f.

Lelkészársaimhoz. Az egész ország készülődik egy kegyeletes, magasztos, hazafias ünnepélyre: megdicsőült nagy hazánkfia: Kossuth Lajos születésének 100-ik évfordulója megünneplésére. Ebből az ünneplésből bizonyára egyházaink s közelebről különösen protestáns egyházaink is kiveszik részöket, alkalmi istentisztelet tartásával. Erre az alkalomra részemről már megirtam beszédemet, megfelelő elő- és utóimádsággal együtt s ha lelkészársaim közül talán vannak, kik birni óhajtják, kész vagyok ezeket kellő időben kinyomatni, ha megfelelő számban történik a jelentkezés. Kérem azért szándékukat egy levelezőlapon velem mielőbb tudatni, Ára 50 fillér lesz. Jelzem egyúttal, hogy beszédeimből is szándékom van egy 14—15 ivre terjedő kötetet kiadni az őszy folyamán, ha kellő pártolás nyilvánul. A kötetben a következő alkalmi beszédek lennének: 2 adventi, 2 karácsonyi, 1 karácsony délutáni, 1 o-év utolsó vasárnapi, 1 újév első vasárnapi, 1 farsangi, 1 bűnbánati, 1 nagypénteki, 1 áldozó csütörtök utáni vasárnapi, 1 aratási, 1 vizáradáskori, 3 tanévkezdeti, 1 tanévvégi, 3 okt. 6 ika emlékére, 1 őszi, 1 újbóri úrvacsorakeri, 1 úrvacsora utáni, 1 orgona felavatása, 6 közönséges, 3 reform. emlék ünnepi s néhány különös alkalmi és felavató beszéd. Ára 3 kor. Kérem a jelentkezést lehetőleg együtt eszközölni. Körmend (Vasm.) 1902. aug. 21.

Fülöp József ev. ref. lelkész.

A keresztény egyház története. Irta Kovácsics Gyula. Harmadik kiadás. A dunántúli ág. hitv. ev. egyházkerület által ajánlott tankönyv. Pápa, 1902. Ára: 30 fill. (31. lap.)

Magyar Szó. „Mint már többször, újra meg kell mondanunk, hogy egyes protestáns vezérek politikai szereplése végzetes úgy a nemzetre, mint az egyházra. Hosszú évtizedek alatt ugyanis ismételtén megtörtént, hogy protestáns vezérek azt a súlyt, tekintélyt és befolyást, a melyet nekik a protestáns egyházak adtak, pártpolitikai célokra használták fel. S ennek tulajdonítandó, hogy sok minden ennyire visszafejlődött. Az osztrák hatalom, a mely mindig klerikális volt, midőn Magyarországot le akarta igázni, a protestantizmus fenntartása és megerősítése tehát nemcsak felekezeti, hanem első sorban nemzeti érdek. Észrevette ezt minden hazafias katolikus s a nemzet élet-halálharczaiban a protestantizmusra támaszkodott. Mert ez független minden külföldi hatalomtól, önálló nemzeti szervezet, tartalék-alapja, gerince, magja a magyar álladalomnak. — Ezt a nemzeti hatalmat akarják ellenségeink megrontani. S azt a módot választották, hogy egyes vezéreket elesábitsanak, a pártpolitika igájába hajtsanak. Így biztosítván maguknak ;

vezéreket, némává akarták tenni az egész nemzeti közvéleményt. Mert ki marad elmentáló erő gyanánt, ha azok, a kiknek a protestáns egyházak rangot, súlyt, befolyást biztosítanak, e hatalmat nem érvényesítik kellőképen? Tán a klerikális főurak védjék az ősi magyarság ügyét? A protestáns vezérek leigázása és némává tétele tehát egyértelmű a nemzet leigázásával és elnémitásával. A rangban alsóbb rétegek, a szerény és nemes egyházi férfiak, lelkészek, tanítók stb., a kik az egész ország színe előtt képviselőházban és főrendiházban nem szállhatnak sorompóba s a kik felülről, mint vezéreink részéről gyakran vajmi súlyos nyomás alatt állanak: mit tehetnek ott, a hol a vezérek közt is nem ritkán az országos szempontot a pártpolitikai szempont gyűri le. Hogy pedig nálunk mit jelent ez a szó „pártpolitikai szempont,” jól tudjuk. Ez jelenti az udvari körök s az őket szolgáló klerikalizmus uralmát.“

TEMETŐ.

A bácsi ág. hitv. evang. egyházmegye szomorodott szívvvel jelenti Scultéty Ede egykori hívhű, buzgó és érdemdús egyházmegyei felügyelőnek f. évi augusztus hó 18-án, életének 82. évében Hódsághon történt gyászos elhunytát.

Pályázat.

Az irsai ág. hitv. ev. egyház magyar-tót

kántor-tanítói

állomására pályázatot hirdet. — **Kötelesség:** 3 osztályú vegyes iskola vezetése, esetleg a mezőgazdasági ismétlő iskolában való tanítás, külön díjazás mellett; főleg az összes kántori teendők végzése, szükség esetén a lelkész kíségetése. — **Javadalom:** lakás, melléképületek s kerten kívül 27 hold föld (haszonbére 648 kor.), párbérrorsz mintegy 55 hektoliter (540 korona), 2 ölfá (74 kor.), stóla és váltságdíjak (238 kor.), összesen készpénzben 1500 korona — Bővebb felvilágosítással alulírt lelkész szolgál, kihez a kellően felszerelt kérvények f. évi szeptember 5-ig beküldendők. A jelöltek próbát tartoznak tenni magyar és tót nyelven.

Kelt Irsán, (Pestmegye. u. p. Alberti-Irsa) 1902. augusztus 25-én.

Jankó Károly

75. 1-1.

evang. lelkész.

K á p l á n t

keresek, ki a magyar nyelv mellett a németet is bírja. — **Kötelessége:** a lelkész teendőit Matheócz és Mühlenbach egyházközségekben szokásos módon végezni. — **Javadalma:** készpénzben 600 kor. és teljes ellátás (mosáson kívül.) — Az állomás f. évi szeptember havában elfoglalandó. — Minden közelebbiről szívesen ad felvilágosítást az alólírott

Matheócz, (Szepesmegye.)

HÖNCZ ADOLF

68 3-3

ág. hitv. ev lelkész.

Pályázat

a XIII. városi egyházmegyéhez tartozó svedléri ág. hitv. ev. németajkú egyházban megüresedett

lelkészi állomásra.

Javadalom a hivány szerint megállapítva, földjövedelem, consipatió, készpénz, tűzifa és stóla 1082 korona és 30 fillér, congrua 1200 koronáig 117 korona és 40 fill., 1600 koronáig 517 korona és 40 fillér, szép kényelmes lakáson, kerten és szántóföldön kívül A magyar mellett a német nyelv ismerete szükséges. Jelentkezés a képesítést igazoló okmányokkal együtt f. évi szeptember hó 15-ig Weber Samu főesperesnél Szepesbélán.

Szepesigló és Szepesbéla, 1902. évi augusztus hó 20-án.

WEBER SAMU

főesperes.

72 3-1

MÜNNICH KÁLMÁN

egyhm. felügyelő.

Az elemi, ipar és polgári iskolák számára írt, alább felsorolt

TANKÖNYVEK

nagyobb megrendelések esetén 20% árengedménnyel **Békéscsabán, Koren Pál** ev. lelkésznel, mint szerzőnél kaphatók:

1. **Luther kis kátéjának** magyarázata; második kiadás; ára 50 fillér.

2. **Rövid bibliaismertetés** és (olvasmányul) Jézus hasonlatainak bővebb magyarázata; második kiadás; ára 80 fill.

3. Konfirmációi vezérfonal, mint **egyháztörténeti tan- és olvasókönyv**; ára 1 korona. 74 1-1

Értesítés.

Az ózdi ág. hitv. ev. egyház egy
nyugdíjas tanítót

szívesen fogad kebelébe, a ki a kántori teendőket elvégezné. A kántori működésért adna az egyház tisztességes, teljesen új lakást, havi 20. azaz húsz korona tiszteletdíjat és kapná az illető a stólát. Zenében oktatni képes egyén szép mellékjövedelemre is számíthat — Felkérem a lelkésztestvéreket, hogy a nyugdíjas tanítókat egyházam ezen szándékáról értesíteni sziveskedjenek. — A jelentkezés alóliirt lelkésznél sürgősen kéretik.

Ózd, (Borsodm.) 1902. évi augusztus hó 17-én

Túróczy Pál

70 2-2

ev. lelkész.

Lelkész és tanító urak szíves figyelmébe.

Kaphatók nálam

ISKOLAI ANYAKÖNYVEK,
ISKOLAI NAPLÓK

és

MULASZTÁSI NAPLÓK,
továbbá
KERESZTELÉSI, ESKETÉSI ÉS HALÁLOZÁSI
ANYAKÖNYVEK

és

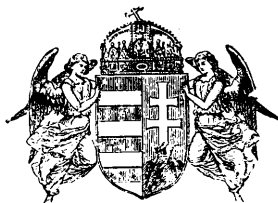
KIVONATOK
s vállalkozom bármily nagy terjedelmű
MŰVEK,
JEGYZŐKÖNYVEK és ISKOLAİKÖNYVEK,

végre

ROVATOS IVEK
elkészítésére.

A megrendelt tárgyakat kívánatra bekötve szállítom.

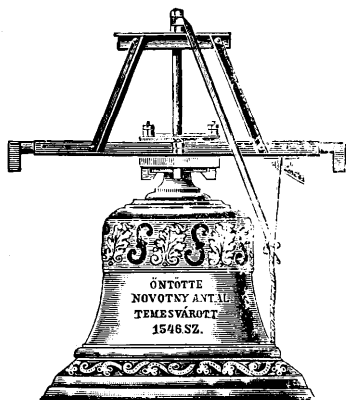
VERES LAJOS Oroszházán.

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és vasharanglábgyár

← Temesvár—Gyárvaros. →

koronákat, régi harangok harangok raktáron vannak.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú

szabadalmazott átlukasztott HARANGJAIT,

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló 'S' alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok mint a régi modorúak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 408 kgos régi modorú haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas-ilyenekkel való újraszerezését és vertvas-haranglábakat. 300 kgr. aluli

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak.

Az 1896. orsz. kiállításon Budapesten milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

Oroszházán nyomtatott Veres Lajos gyorsajtójan.